

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دانشکده پرستاری و مامایی

بررسی تأثیر برنامه حمایتی خانواده محور بر عوارض شیمی درمانی بیماران مبتلا به لوسمی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در پرستاری

نگارنده:

ملیکا بابازاده زنجانی

استاد راهنما:

دکتر لیلا صیادی

استاد مشاور:

دکتر شکوه ورعی

۱۳۹۸

چکیده فارسی:

زمینه: لوسمی لنفوبلاستیک حاد از جمله سرطان‌های سیستم خونساز است و بیماران مبتلا حتی قبل از انجام پیوند سلولهای خونساز نیازمند به انجام شیمی درمانی می‌باشند. شیمی درمانی انجام شده با عوارض متعددی همراه است و بیماران به منظور فائق آمدن بر این مشکلات نیازمند حمایت می‌باشند. با توجه به اینکه اکثر بیماران پس از شیمی درمانی در منزل توسط اعضای خانواده تحت مراقبت قرار می‌گیرند حمایت اعضای خانواده جهت مراقبت از بیماران اهمیت فراوانی دارد. این مطالعه با هدف تعیین تاثیر برنامه حمایتی خانواده محور بر عوارض شیمی درمانی بیماران مبتلا به لوسمی انجام گردید.

روش: این مطالعه کارآزمایی بالینی غیر تصادفی می‌باشد. ۶۶ بیمار مبتلا به لوسمی لنفوبلاستیک حاد به صورت در دسترس و مستمر وارد مطالعه شدند. بیمارانی که در بیمارستان شریعتی تحت شیمی درمانی قرار می‌گرفتند در گروه آزمون و بیماران بیمارستان طالقانی در گروه کنترل قرار گرفتند. به منظور اجرای برنامه آموزشی خانواده محور، در ابتدا درمان، مداخلات و مراقبتهای صورت گرفته برای بیماران تعیین گردیده و نیاز سنجی از بیمار و خانواده صورت گرفت. براین اساس محتوای آموزشی تهیه گردید و کتابچه و فیلم آموزشی متناسب با آن تهیه گشت. محتوای آموزشی به تایید اساتید دانشکده پرستاری و مامایی، سرپرستاران و پرستاران واحد شیمی درمانی بیمارستان شریعتی و طالقانی رسید. کتابچه و فیلم آموزشی برای بیماران توضیح و نمایش داده شد. پس از آن تا ۶ نوبت شیمی درمانی بیماران از طریق تماس تلفنی تحت مشاوره قرار گرفته و نکات آموزشی و حمایتی را دریافت می‌کردند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک بیماران و خانواده و نیز پرسشنامه بررسی تکرار، شدت و ناراحتی ناشی از عوارض شیمی درمانی بود. این پرسشنامه تا شش دوره و قبل از هر جلسه شیمی درمانی با سؤال از بیماران توسط پژوهشگر تکمیل می‌شد. این مراحل در گروه کنترل نیز به همین صورت انجام گرفت. با این تفاوت که گروه کنترل برنامه آموزشی خانواده محور را دریافت نمی‌کرد. داده‌ها با استفاده از آزمون آماری کروسکال والیس و کای دو، کوکران و فریدمن مورد بررسی تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که اختلاف آماری معنی داری بین گروه کنترل و آزمون در خصوص تکرار ۹ عارضه شیمی درمانی شامل استفراغ پس از درمان، تنگی نفس، مشکلات پوستی، مشکلات دهان یا گلو، تغییر در اشتها، تغییر وزن، مشکلات چشمی و سردرد وجود داشت. شدت و ناراحتی ناشی از شیمی درمانی نیز در مورد نوزده عارضه شیمی درمانی، بین گروه کنترل و آزمون اختلاف داشت. آنالیز اندازه‌های تکراری طی شش نوبت شیمی درمانی نشان داد که در حالیکه ۹ عارضه شیمی درمانی طی شش نوبت شیمی درمانی در گروه آزمون کاهش داشته است. اما نوزده عارضه شیمی درمانی باقیمانده همگی با $P < 0.001$ (به استثنای عادات ماهیانه با $P = 0.18$) کاهش معنی داری را در گروه آزمون داشتند. این درحالی است که در گروه کنترل تنها ۱۰ عارضه این کاهش را نشان داده بود.

بحث و نتیجه گیری: برنامه حمایتی خانواده محور بر تکرار، شدت و ناراحتی برخی از عوارض شیمی درمانی موثر است. مطالعات انجام شده که در آن برنامه‌های آموزشی و یا حمایتی جهت برطرف کردن عوارض شیمی درمانی به کار رفته شده بود نتایج مشابه داشته و بر برخی از این عوارض موثر بودند. این در حالی است که در مراکز شیمی درمانی تنها آموزش‌هایی کلی در خصوص عوارض شیمی درمانی انجام شده و برنامه‌هایی برای پیگیری و مشاوره این بیماران وجود ندارد. اگر چه عوارض شیمی درمانی می‌تواند متاثر از نوع دارو، دوز و دوره درمانی در هر یک از انواع مختلف سرطان باشد اما نتایج مطالعه نشان داد که کنترل این عوارض توسط برنامه حمایتی خانواده محور امکان پذیر می‌باشد. لذا این برنامه می‌تواند به عنوان راهکاری جهت کاهش شدت و ناراحتی ناشی از عوارض شیمی درمانی اجرا شود.

کلمات کلیدی: لوسمی لنفوئیدی حاد؛ عوارض شیمی درمانی؛ خانواده محور؛ حمایت.

Teheran University of Medical Sciences

School of Nursing Midwifery

**The Effect of family-centered supportive program
on chemotherapy complications of leukaemia
patients**

"A thesis submitted as partial fulfillment of the requirements for Master of Science (MSc)
Degree" In Medical –Surgical Nursing

By

Melika Babazadeh Zanjani

Supervisor :

Dr. Leila sayadi

Consultant:

Dr. Varaei

2020

Abstract

Background: Acute lymphoblastic leukemia is one of the cancers of the hematopoietic system and patients need chemotherapy even before hematopoietic stem cell transplantation. Chemotherapy involves a number of side effects, and patients need support to overcome these problems. Due to the fact that most patients are cared for by family members after chemotherapy at home, the support of family members to care for patients is very important. The aim of this study was determining the effect of family-focused supportive program on chemotherapy complications of leukemia patients.

Method: This study is a non-randomized clinical trial. 66 patients with acute lymphoblastic leukemia were enrolled as accessible and continuous. Patients undergoing chemotherapy in Shariati hospital were included in the intervention group and patients in Taleghani hospital were included in the control group. In order to implement a family-centered educational program, initially treatment, interventions and care for patients were determined and patient and family needs assessment was performed. According to this, educational content was prepared and appropriate educational booklets and videos were prepared and explained to patients. Educational content approved by the professors of the school of nursing and midwifery; Head nurses and nurses of the chemotherapy unit of Shariati and Taleghani hospitals. After that, up to six times, patients received counseling by telephone and received educational and supportive advice. Data were collected using a demographic and family demographic questionnaire as well as a questionnaire to assess the frequency, severity, and discomfort of chemotherapy complications. The questionnaire was completed by the researcher for up to six periods before each chemotherapy session. The same process was performed in the control group. However, the control group did not receive a family-centered training program. Data were analyzed using Kruskal-Wallis and Chi-square, Cochran and Friedman tests.

Results: The findings showed that there was a statistically significant difference between the control and intervention groups in terms of repetitions 9 complication of chemotherapy including post-treatment vomiting, nausea, dyspnea, skin problems, mouth or throat problems, changes in appetite, weight change, eye problems and headaches. Also, the severity and discomfort of chemotherapy differed between the control and intervention groups in the nineteen complications of chemotherapy. Repeated measures analysis during six times of chemotherapy showed that, while 9 chemotherapy complications decreased in the six times during chemotherapy in the intervention group. But the remaining nineteen chemotherapy complications were significantly reduced in the intervention group with $P < 0.001$ (except menstruation with $P = 0.018$). However, in the control group only 10 complications showed this decrease.

Discussion and conclusion: The family-focused supportive program is effective on the repetition, severity, and discomfort of some of the side effects of chemotherapy. Studies in which training or supportive programs have been used to alleviate the side effects of chemotherapy have had similar results and have been effective in some of these complications. However, in chemotherapy centers, there is only general education about the side effects of chemotherapy, and there are no plans to follow-up and counseling programs for these patients. Although the side effects of chemotherapy can be influenced by the type of drug, the dose, and the course of treatment in each of the different types of cancer, the results of the study showed that these side effects can be controlled by a family-centered supportive program. Therefore, this program can be implemented as a strategy to reduce the severity and discomfort of chemotherapy complications.

Keywords: Leukemia; Chemotherapy; Family-centered; Support.